

אוניברסיטת בר-אילן

**מורכבות רב ממדית של כתיב המוספיות: ניתוח
ביצועי תלמידים עם דיסלקציה ותלמידי הביקורת עם
התפתחות טיפוסית**

אלה קימל לב

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך בפקולטה לחינוך של אוניברסיטת בר-אילן

תקציר

מחקר זה בחן את כתיב המוספיות בקרב תלמידי כיתה ו' דוברי עברית עם דיסלקציה בהשוואה לתלמידי הביקורת תואמי גיל כרונולוגי ותואמי רמת קריאה. כשם ששפות שונות מאופיינות על ידי המורכבות הרב ממדית של כתיב המוספיות לשפתם, מיקדנו את הממדים הייחודיים הרלוונטיים לעברית הבאים: (i) שקיפות המוספית במעטפת (ii) שכיחות אות המוספית (iii) תחרות מורפו-פונולוגית (iv) גליות הקשר הפונולוגי-אורתוגרפי (v) ועקביות פונו-מורפו-אורתוגרפית. כלי המחקר היה משימת כתיב אשר כללה 244 מילים המכילות אותיות מוספיות, אשר מכילות את כלל חוקי המורפולוגיה שאינם שורשיים, הן בהטיה והן בגזירה. התוצאות מציגות כי הן במילים שכיחות והן במילים נדירות, תלמידי כיתה ו' עם דיסלקציה תפקדו באופן דומה לקבוצת הביקורת התואמת את רמת קריאתם כאשר הכתיב כלל תחרות מורפולוגית או כאשר הקשר פונולוגי מורפולוגי ואורתוגרפי היה לא עקבי. במילים שכיחות הדמיון בביצועי הקבוצות מתרחב לקריטריון פונולוגיה גלויה גם כן. נוסף לכך, נמצא כי תלמידי כיתה ו' עם דיסלקציה נעזרים בעיקר בשכיחות אות המוספית והכי פחות נעזרים בהבחנה של המוספית במעטפת בהשוואה לקבוצת הביקורת תואמת רמת קריאתם. בעקרונות אלו, הפער בין כתיב סדיר ללא סדיר של המוספיות היה שונה בקרב תלמידים עם דיסלקציה לבין תלמידים שאינם בביקורת. ממצאים אלה מצביעים כי ידע מורפולוגי בדיסלקציה אינו מערכת אחידה, ובעוד שחלק מן סדירויות מורפו-אורתוגרפיות נרכשות ביתר קלות, סדירויות מורפו-אורתוגרפיות אחרות מאתגרות לרכישה.